

Z LEGISLATIVY EVROPSKÉ UNIE

Účelem této rubriky je podat přehled o vybraných významných právě připravovaných či již přijatých legislativních aktech Evropské unie, které mají z hlediska svého obsahu vazby na oblast správního práva nebo činnost správních orgánů a úřadů členských států nebo EU nebo jsou jinak významné co do předmětu úpravy. Účelem informací vztahujících se k jednotlivým návrhům či platným právním předpisům EU není detailní rozbor daného předpisu, ale spíše stručné upozornění na jeho nejdůležitější aspekty, jakými jsou cíle a působnost právní úpravy. V případě zájmu o hlubší studium daného předpisu je u názvu předpisu uveden též odkaz na číslo Úředního věstníku Evropské unie, ve kterém byl daný předpis publikován.

Úřední věstník EU: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Databáze Pre-Lex: http://ec.europa.eu/prelex/rech_simple.cfm?CL=cs

PRÁVNÍ PŘEDPISY EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkácího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody

Úřední věstník L 294, 6. 11. 2013

Tato směrnice patří do balíčku předpisů EU, jejichž cílem je v obecné rovině posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. Doplnuje, resp. navazuje na předpisy, které již byly v minulém období na úrovni EU přijaty, a to směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení¹⁾ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení.²⁾

Cílem uvedené směrnice je upravit na úrovni EU minimální pravidla týkající se práv podezřelých a obviněných osob v trestním řízení a osob, které jsou účastníkem řízení podle rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV, tj. řízení týkající se evropského zatýkácího rozkazu, a to konkrétně práva na:

- přístup k obhájci,
- informování třetí strany o zbavení osobní svobody,

¹⁾ Úřední věstník L 280, 26. 10. 2010.

²⁾ Úřední věstník L 142, 1. 6. 2012.

- komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody.

Práv, která tato směrnice stanoví, se mohou podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení dovolávat od okamžiku, kdy je příslušné orgány členského státu uvědomí o tom, že jsou podezřelé nebo obviněné ze spáchání trestného činu, a to bez ohledu na to, zda jsou zbaveny osobní svobody, a dále do okamžiku ukončení řízení, resp. vydání pravomocného rozhodnutí o tom, zda podezřelá nebo obviněná osoba uvedený trestný čin spáchala, včetně případného odsouzení a rozhodnutí o opravném prostředku. Osoby, které jsou účastníky řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu se mohou svých práv dle této směrnice dovolávat od okamžiku jejich zatčení ve vykonávajícím členském státě. Bez ohledu na výše uvedené by se práv z této směrnice mělo být možné dovolávat vždy v okamžiku, kdy byla podezřelá nebo obviněná osoba zbavena osobní svobody, a to bez ohledu na fázi trestního řízení.

Směrnice rozvádí, co je předmětem práv, kterých je možné se na jejím základě dovolávat, a to a) práva na přístup k obhájci v trestním řízení; b) práva na informování třetí osoby v případě zbavení osobní svobody; c) práva na komunikaci s třetími osobami v případě zbavení osobní svobody a konečně d) práva komunikovat s konzulárními úřady.

Pokud jde o **právo na přístup k obhájci**, směrnice členským státům ukládá zajistit, aby podezřelé a obviněné osoby měly právo na přístup k obhájci dostatečně včas, bez zbytečného prodlení a tak, aby tyto osoby mohly účinně uplatňovat svá práva na obhajobu. V každém případě mají mít podezřelé nebo obviněné osoby přístup k obhájci počínaje od toho z následujících okamžiků, který nastane dříve a který směrnice vymezuje: výslech ze strany policejního nebo jiného orgánu činného v trestním řízení či justičního orgánu; provádění vyšetřovacího či jiného úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků ze strany vyšetřovacího či jiného příslušného orgánu; bez zbytečného prodlení po zbavení osobní svobody; či pokud byla daná osoba předvolána k soudu s příslušností v trestních věcech, v přiměřené lhůtě před tím, než se k tomuto soudu dostaví.

Obsahem práva na přístup k obhájci je pak dle směrnice to, že podezřelá nebo obviněná osoba má mít právo scházet se o samotě a komunikovat s obhájcem, který ji zastupuje, a to i před výsledkem ze strany policejního nebo jiného orgánu činného v trestním řízení nebo soudního orgánu a dále právo, aby byl přítomen její obhájce při výslechu a mohl se výslechu aktivně účastnit. Podezřelé nebo obviněné osoby by měly dále mít právo na to, aby byl jejich obhájce přítomen alespoň při vyšetřovacích úkonech nebo úkonech prováděných **za účelem shromáždění důkazních prostředků** jako jsou identifikace, konfrontace a rekonstrukce trestného činu, pokud jsou tyto úkony stanoveny vnitrostátním právem a pokud se vyžaduje nebo umožňuje, aby byla podezřelá nebo obviněná osoba dotčenému úkonu přítomna.

Právo na informování třetí osoby po zbavení osobní svobody spočívá v tom, že podezřelá nebo obviněná osoba, která byla zbavena svobody, má právo, pokud si to přeje, aby byla alespoň jedna jí určená osoba, například příbuzný nebo zaměstnavatel, bez zbytečného prodlení informována o tom, že byla daná osoba zbavena osobní svobody.

Co se týká **práva na komunikaci s třetími osobami v případě zbavení osobní svobody**, osoby které jsou zbaveny osobní svobody, budou mít na základě směrnice právo komunikovat bez zbytečného prodlení alespoň s jednou třetí osobou, kterou navrhly, například s příbuzným. Zde se úprava ve směrnici nejeví jako dostatečná neboť na rozdíl od práv uvedených výše není nijak vymezeno, a to ani obecně, co spadá pod komunikaci.

Poslední právo, a to **právo komunikovat s konzulárními úřady** se vztahuje na podezřelé nebo obviněné osoby, které jsou cizími státními příslušníky a které jsou zbaveny osobní svobody v jiném členském státě. Toto právo spočívá v tom, nechat je o zbavení osobní svobody vyrozumět bez zbytečného prodlení konzulární úřady státu, jehož jsou státními příslušníky, a s těmito úřady komunikovat. Směrnice přiznává též právo volby konzulárního úřadu, který má být o zbavení svobody případně vyrozuměn, a právo určit, s kým si přejí komunikovat v případě, že mají dané osoby dvě nebo více státních příslušností. Podezřelé nebo obviněné osoby mají rovněž právo na návštěvu ze strany svých konzulárních úřadů, mají právo s nimi hovořit a korespondovat a mají právo, aby jim jejich konzulární úřady zajistily právní zastoupení, pokud s tím uvedené úřady souhlasí, s výhradou přání dotčených podezřelých nebo obviněných osob.

Mimo výše uvedená práva, která se uplatní obecně, směrnice dále obsahuje zvláštní ustanovení týkající se práva na přístup k obhájci v řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu.

Daniel Hoda